

- Мордовіна]. – СПб.: Пітер, 2009. – 800 с.: іл. – (Серія “Класика МВА”).
3. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в XXI веке / Друкер П. Ф. - М.: Вильямс, 2000.
4. О. Егіна Интегрированные маркетинговые коммуникации / О. Егіна // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.makmark.ru>.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга / Котлер Ф.; [пер. с англ.]. – Новосибирск: Наука, 1992.
6. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Котлер Ф. - СПб: Питер Ком, 2005.
7. Cooper E. and Jahoda M. The Evasion of Propaganda // Journal of Psychology. - 1947. - Vol. 22. - P. 15-25; Hyman H. and Sheatsley P. Some Reasons Why Information Campaigns Fail // Public Opinion Quarterly. - 1947. - Vol. 11. - P. 412-23 and Klapper J. T. The Effects of Mass Communication. - New York: Free Press, 1960. - Chapter VII.
8. E. Jerome McCarthy Basic Marketing: A managerial Approach (Homewood, IL: Richard D. Irwin, 1960); and Walter van Waterschoot and Christophe Van den Bulte, “The 4P Classification of the Marketing Mix Revisited”, Journal of Marketing; October 1992, pp. 83-93.
9. Schramm Wilbur. How Communication Works // The Process and Effects of Mass Communication / Wilbur Schramm, ed. - Urbana, IL: University of Illinois Press, 1995. - P. 3-26.
10. Толковый словарь русского языка / [авт.. – уклад. Ушаков Д.Н.]. – Издание, 1935-40гг.

УДК 334.734:631

СТАН ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

**КРУТЬКО М.А., АСИСТЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА**

В статті висвітлено питання щодо стану та етапів розвитку обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів. Зроблено висновки, про необхідність створення об'єктивних економічних, а не адміністративних передумов розвитку і становлення обслуговуючих кооперативів.

The issues of current statement and periods of Agricultural Servicing Cooperatives are considered in the article. The conclusions ground the necessity of priority creation of economics terms for Servicing Cooperatives development than administrative terms of its process.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сьогоднішній день в Україні, одним із найгостріших питань, що нині

стоять перед усіма формами кооперативів, є необхідність поліпшення умов їх створення та функціонування, посилення державної підтримки розвитку, врегулювання законодавчої бази, що регламентує їх діяльність, та вирішення інших питань, які склалися в процесі господарської діяльності. Тому слід звернути увагу на цю форму господарювання на селі, діяльність якої базується на методичних засадах Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997р. [1] та «Про кооперацію» від 10 липня 2003р. [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел, в яких розглядаються питання діяльності і розвитку кооперативів показав, що в цілому створення та функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні відбувається нерівномірно. Це пов'язано, на думку багатьох дослідників Амбросова В.Я, Маліка М.Й., Зіновчука В.В. Савіцького А.П., Месель-Веселяка В.Я., із низьким рівнем державної підтримки малих форм господарювання в АПВ і сільськогосподарських кооперативів, психологічною неготовністю фермерів до кооперування та недостатнім рівнем знань сільського населення щодо переваг кооперації.

Досить мало досліджені питання соціального значення кооперативів. Тобто, не зважаючи на всебічний теоретичний набуток в Україні, питання практичного впровадження застосування принципів кооперації в аграрній сфері залишилося недостатнім. Мас місце неоднорідне відношення до виробничих структур створених на принципах кооперації, обслуговуючих у агротехнічній, постачальницькій, збутовій, фінансово-кредитній, побутовій діяльності [3, с.473].

Формулювання цілей статті. Аналіз кількісного стану та етапів розвитку функціонування обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні роки загальна кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні не тільки не збільшилася, а помітно скорочується. Так, якщо у 2005 році їх було 1127 од., то на початок 2012 року – 774 тобто на 353 од. менше, або на 31,4%. При цьому далеко не всі вони реально функціонують. Інформацію про розподіл діючих обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів за напрямками обслуговування по регіонах України наведено в таблиці 1.

Як видно з наведених даних, найбільша частка обслуговуючих кооперативів припадає порівну на молочарські – 32% і інші

кооперативи – 32,1%, кооперативи з обробітку ґрунту займають – 18,8%, плодово-овочевої продукції – 8,9%, обробіток та зберігання урожаю – 4,9%. По регіонам кількість молочарських кооперативів найбільша в Вінницькій та Черкаській областях, плодово-овочевих в Івано-Франківській області та Криму, з обробітку та зберігання урожаю в Івано-Франківській області. Така тенденція пов'язана з особливостями концентрації відповідних галузей в домогосподарствах регіонів.

Таблиця 1

Кількість діючих в Україні сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів станом на 1 січня 2013 року, од.

Регіон	Загальна кількість кооперативів	У тому числі					
		молочарських	м'ясних	плодово-овочевих	зернових	з обробітку землі	інших
АР Крим	60	9	1	9	7	13	21
Області:							
Вінницька	84	44	2	5	-	8	25
Волинська	13	2	-	1	-	8	2
Дніпропетровська	29	13	2	1	5	5	3
Донецька	8	1	-	-	-	2	5
Житомирська	66	9	-	2	-	1	54
Закарпатська	4	2	-	1	1	-	-
Запорізька	16	4	1	1	3	1	6
Івано-Франківська	65	10	4	18	3	27	3
Київська	20	4	1	2	2	2	9
Кіровоградська	16	9	-	2	1	3	1
Луганська	14	6	3	-	3	2	-
Львівська	17	8	1	3	3	2	-
Миколаївська	13	8	1	2	1	1	-
Одеська	40	5	1	1	1	11	21
Полтавська	14	10	-	2	-	2	-
Рівненська	13	2	-	1	-	4	6
Сумська	14	6	-	-	-	6	2
Тернопільська	3	1	1	-	-	-	1
Харківська	4	-	-	-	-	3	1
Херсонська	28	12	-	3	-	-	13
Хмельницька	7	1	-	1	1	2	2
Черкаська	55	28	2	-	-	5	20
Чернівецька	11	2	-	-	-	3	6
Чернігівська	12	4	-	1	-	7	-
Всього	626	200	20	56	31	118	201

Джерело: розраховано автором за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України [4]

В цілому створення та діяльність сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні відбувається нерівномірно.

Втім, слід підкреслити, що навіть при таких незадовільних умовах для всіх регіонів в окремих із них робота по створенню кооперативів, практично не ведеться. Це має місце у Закарпатській, Харківській, Донецькій, Тернопільській, Хмельницькій, Луганській, Миколаївській областях. Як відомо ці регіони суттєво різняться умовами виробництва, рівнем спеціалізації, чисельністю домогосподарств, але однаковим для них є незадовільна організація роботи по створенню кооперативів. Якщо в середньому на регіон по Україні працює 22 кооперативи, то в цих областях 2-7 рази менше. В той час в таких областях як Івано-Франківська, Черкаська, Вінницька цих кооперативів в 2,5-4 рази більше.

На думку окремих дослідників, уже зараз можливо виділити конкретні етапи становлення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (табл. 2).

Таблиця 2

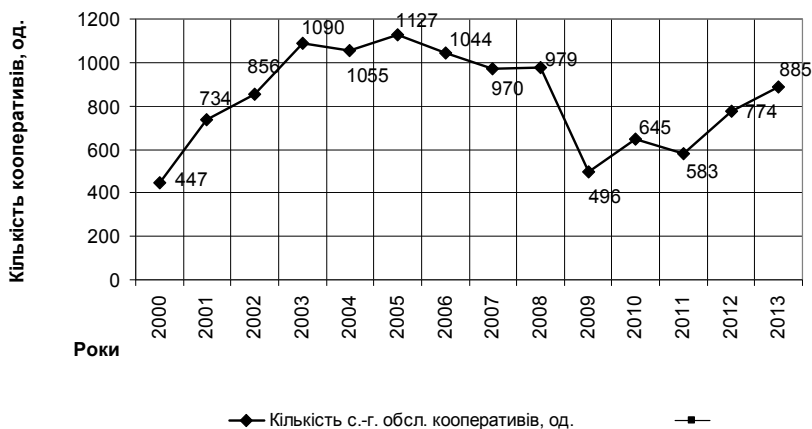
Етапи становлення та розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Етап	Характеристика етапу
I етап «Становлення кооперативів в Україні» – 1993–1997 рр.	Засновано перший сільськогосподарський кооператив Недосконалість законодавчо-нормативної бази щодо розвитку та державної підтримки кооперативів
II етап «Інституціональне оформлення засад кооперативів» – 1998–2008 рр.	Прийняття ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію» (1998 р.), створення нормативно-правових умов для розвитку кооперативів. Реформування колективних сільськогосподарських підприємств у 2000 р., відповідно до Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 03.12.1999 р. Розвиток значної кількості фермерських господарств, виробничих кооперативів що стало підґрунтям для утворення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
III етап – 2009 р. «Уповільнення темпів розвитку кооперативів» – донині	Помірні темпи розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. Прийняття у 2009 р. «Державної цільової програми розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів до 2015 року», що стало серйозним поштовхом для даного етапу їх розвитку. Було виділено з державного бюджету 90 млн грн на підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Зменшення у 2010 р. кількості сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у зв'язку з відсутністю реалізації програми та державної підтримки.

Джерело: узагальнено автором на основі [114]

На нашу думку, сучасний період розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів має принципові особливості, які пов'язані з широким залученням домогосподарств і фермерів в ринкові відносини, безпосередньо продовольчий ринок, де вони стають реальними суб'єктами ринкового господарства – підприємцями.

Наведені в табл. 2 етапи становлення та розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні демонструють подібність даного явища переважно інституціональним рішенням а не стадіям життєвого циклу організаційно-економічних систем. Як показав проведений аналіз, визначені етапи суттєво не впливають на динаміку кількості кооперативів по періодам розвитку обслуговуючої кооперації.

Рис. 1 Динаміка кількості зареєстрованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України в 2000–2013 рр.

Джерело: складено автором за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України [4]

Проілюстровані дані свідчать, що кількість зареєстрованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів досягла свого максимуму у 2005 році. Значне зростання кількості кооперативів протягом 2000 – 2005 рр. свідчить про активну державну підтримку щодо розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. Станом на 01.01.2013 року кількість кооперативів збільшилась і становить 885 одиниць, ця цифра сягнула рівня 2002 року.

Висновки. Становлення та стабільність за умови раціонального втручання з боку держави та створення об'єктивних економічних, а не адміністративних передумов активізації коопераційних зв'язків може реально забезпечити їх розвиток на новому якісному рівні. Для цього потрібні певні зміни в структурі та змістовому наповненні економічних інтересів суб'єктів відносин кооперації. Досягти ж цього можна за рахунок поглиблення функціональної диференціації кооперації сільськогосподарських товаровиробників, яка має передбачати одночасний розвиток виробничої, обслуговуючої та кредитної кооперації.

Література.

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997р. № 469/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. - № 39. – С. 261.
2. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003р. №1087-VI // Офіц. вісн. України. – 2003. - №33. – С. 1774.
3. Амбросов В.Я. Зібрання наукових праць. Т.2 / В.Я. Амбросов. - Х.: ННЦ ІАЕ, 2009. - 685 с.
4. Динаміка зареєстрованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Міністерство аграрної політики та продовольства України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>
5. Суліменко Л.А. Роль обслуговуючої кооперації в розвитку фермерських господарств/ Л.А. Суліменко [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://www.znau.edu.ua/visnik/2012_1_2/47.pdf.
6. Науково-практичний коментар до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» та суміжних правових актів. / Р. Я. Корінець, М. Й. Малік, В. М. Масін та ін. ; За ред. Р. Я. Корінця, М. Й. Маліка, В. М. Масіна, М. П. Гриценка. – Київ: ВАГТЕ, 2014. – 212 с.

УДК 338.242.4:330.4

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ФАЗ ЦИКЛІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ АНТИЦИКЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

**ДЕЛЮК Ю.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

В статті розглядаються питання, пов'язані із визначенням особливостей використання економіко-математичного прогнозування фаз циклів як інструменту сучасної державної антициклічної політики. Обґрунтовано необхідність зосередження аналізу на визначенні іманентності циклічних коливань економічної системи. Доведено